

Programanalys

Kompletterande pedagogisk utbildning

Verksamhetsberättelse för 2019/2020

Verksamhetsplan för 2020/2021

Beskrivning av programmet	4
Programrådet	5
<i>Rådets sammansättning 2019-2021</i>	<i>5</i>
<i>Rådets arbete fram till 30 september 2020</i>	<i>5</i>
Nyckeltal.....	6
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning – 50 % studietakt	6
<i>Nyckeltal antagning</i>	<i>6</i>
<i>Nyckeltal genomströmning.....</i>	<i>6</i>
<i>Nyckeltal antagning</i>	<i>7</i>
<i>Nyckeltal genomströmning.....</i>	<i>7</i>
Nyckeltal examina (KPU 50% och KPU 150% sammantaget)	7
Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade, förhöjd studietakt	8
<i>Nyckeltal antagning</i>	<i>8</i>
<i>Nyckeltal genomströmning.....</i>	<i>8</i>
<i>Nyckeltal examina</i>	<i>8</i>
<i>KPU fördröjd.....</i>	<i>9</i>
<i>KPU förhöjd</i>	<i>9</i>
<i>KPU för forskarutbildade (benämnd KPU forsk fortsättningsvis)</i>	<i>9</i>
Säkring av examensmål	10
Synpunkter från programrådet på matrisen	10
Uppföljning av föregående programanalys	10
Kommentarer på delar av programanalyser från tidigare år	10
Kommentarer på föregående års programanalys	10
<i>Rekrytering och antagning</i>	<i>10</i>
<i>Utbildningens innehåll</i>	<i>11</i>
<i>VFU.....</i>	<i>11</i>
Anslagna medel för kvalitetsarbetet samt åtgärdsplan	12
<i>Anslagna medel</i>	<i>12</i>
<i>Åtgärdsplan (reviderad av styrelsen 200611)</i>	<i>12</i>
Underlag för programanalys.....	12
Mittutvärdering	12
Programutvärdering.....	12
<i>KPU fördröjd.....</i>	<i>12</i>
<i>KPU förhöjd</i>	<i>13</i>
<i>KPU för forskarutbildade.....</i>	<i>14</i>
Internationalisering	15
Samverkan	15
Jämställdhet	15
Samlad programanalys	16
Programanalys utifrån genomförda utvärderingar, internationalisering, samverkan och jämställdhet	16
<i>Kort sammanfattning av genomförda utvärderingar</i>	<i>16</i>
<i>Internationalisering, Samverkan och Jämställdhet.....</i>	<i>16</i>
Förslag på åtgärder och förändringar	16

<i>Vad återstår att göra?</i>	17
<i>Nya saker att ta tag i</i>	17
<i>Generella frågor (som berör flera program)</i>	17
<i>Avslutande kommentar om programrådet och dess arbete</i>	17

Beskrivning av programmet

Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) vänder sig till den som vill bli lärare och redan har ämnesstudier motsvarande 90 eller 120 hp från universitet/högskola. KPU omfattar 90 högskolepoäng och syftar till att komplettera tidigare förvärvade ämneskunskaper för att den studerande ska kunna avlägga en ämneslärarexamen med ett eller flera ämnen. KPU omfattar 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna (UK) och 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

Vid Umeå universitet erbjuds kompletterande pedagogisk utbildning

- med inriktning mot arbete inom grundskolan eller med inriktning mot arbete inom gymnasieskolan **med 50 % studietakt**. De ämnen som erbjuds inom dessa inriktningar är ett flertal praktiskt-estetiska ämnen men också vissa språk. Studierna inom programinriktningarna sker på distans och erbjuds med 50 % studietakt med ca tre fysiska träffar à 2,5–3 dagar per termin vid campus Umeå universitet. Däremellan sker undervisningen via lärplattform. **Sista antagning ht 2019, avslutas vt 2022.**
- med inriktning mot arbete i gymnasieskolan inom de flesta **Allmänna ämnen med förhöjd studietakt** och inriktning mot arbete i grundskolan inom **Allmänna ämnen – förhöjd studietakt**. Studierna inom programinriktningen sker på distans och erbjuds med förhöjd studietakt, 45 hp/termin, med ca fyra-fem fysiska träffar à 2–3 dagar per termin vid campus Umeå universitet. Däremellan sker undervisningen via lärplattform. KPU med förhöjd studietakt ges för flera ämnen inom naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora och även estetiska ämnen. **Sista antagning ht 2019, avslutades vt 2020**
- för **personer med forskarexamen** med inriktning mot arbete i grundskolan och mot arbete i gymnasieskolan inom **Allmänna ämnen**. Studierna inom programinriktningen sker på distans över tolv månader och erbjuds med ungefär 125 % studietakt, med ca fyra-fem fysiska träffar à 2–3 dagar per termin vid campus Umeå universitet. Däremellan sker undervisningen via lärplattform. KPU med förhöjd studietakt (för forskarstuderande) ges i huvudsak för ämnen inom naturvetenskap, teknik och matematik. **Särskild regeringssatsning med sista antagning vt 2020. I regeringens budgetförslag för 2021 aviseras dock en fortsatt satsning.**
- med inriktning mot arbete i gymnasieskolan och mot arbete i grundskolan inom **Allmänna ämnen och vissa ämnen med 100 % studietakt** Studierna inom programinriktningen sker på distans och erbjuds med förhöjd studietakt, 30 hp/termin, med två fysiska träffar om vardera två halvdagar per termin vid campus Umeå universitet. Däremellan sker undervisningen via lärplattform. **Första antagning ht 20.**
- med inriktning mot arbete i gymnasieskolan och mot arbete i grundskolan inom **Allmänna ämnen och vissa ämnen med 50 % studietakt** Studierna inom programinriktningen sker på distans och erbjuds med förhöjd studietakt, 15 hp/termin, med två fysiska träffar om vardera två halvdagar per termin vid campus Umeå universitet. Däremellan sker undervisningen via lärplattform. **Första antagning ht 20.**

Programrådet

Rådets sammansättning 2019-2021

Catarina Rudälv (ordförande), Institutionen för matematik och matematisk statistik

Ingela Valfridsson (ordförande), Institutionen för språkstudier

Krister Ödmark, Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Elisabeth Raddock, Institutionen för idé- och samhällsstudier

Elsa Reimersson, Statsvetenskapliga institutionen

Jonatan Svanlund, Enheten för ekonomisk historia

Erik Sigurdsson, Institutionen för estetiska ämnen (till 31 december 2019)

Gunilla Näsström, Pedagogiska institutionen (från 1 januari 2020)

Studentrepresentanter:

Ellen Söderberg (t.o.m. juni 2019)

Charlotte Häggström (t.o.m. juni 2019)

Pär Karlsson (under tiden oktober 2019 - januari 2020)

Moa Hammarberg (under tiden jan 2020 - maj 2020)

Adam Lundberg (fr.o.m. januari 2020)

Henrik Brudsten (suppleant fr.o.m. oktober 2019)

Extern representant:

Fredrik Lindmark, Midgårdsskolan (t.o.m. juni 2020)

Erik Pettersson, Midgårdsskolan (fr.o.m. oktober 2020)

Rådets arbete fram till 30 september 2020

Sedan 1 januari 2019 har programrådet nya lärarrepresentanter. Tiden för ordförandeskapet delas av två personer. I ett tilläggsbeslut utsågs en lärarrepresentant med långvarig erfarenhet av KPU.

Under våren 2020 intensifierades arbetet med utveckling av ny KPU. Rådet har varit företrätt i den koordinerande arbetsgruppen, och rådsordförandena har regelbundet träffat de personer vid kansliet som arbetar med de organisatoriska/administrativa aspekterna av den nya utbildningen. I planeringsarbetet och inför starten den 31 augusti 2020 har särskilda ansträngningar gjorts för att utbildningen ska ses som en gemensam angelägenhet för alla medverkande institutioner och lärare. Arbetet med att utarbeta planer för hur studerande på äldre varianter av KPU ska kunna slutföra sin utbildning har påbörjats under året.

För ämneslärarprogrammet har arbetet präglats av översyn av utbildningsplan, studieplaner och behörighetskrav. En stor del av det planerade kvalitetsutvecklande arbetet (examensmålmatiser för alla ämnen, kartläggning av visst innehåll i ämneskurser, workshop om anvisningar för och bedömning av VFU) har inte kunnat genomföras på grund av restriktionerna föranledda av covid-19.

Efter en tid utan utbildningsledare som huvudsakligen arbetar mot ämneslärarprogrammet tillträdde en ny person som utbildningsledare i september 2019. Denna person kom från en anställning i en kommun och hade ingen erfarenhet av arbete med utbildningsfrågor vid ett lärosäte. I februari 2020 lämnade personen anställningen. I mitten av april 2020 var en ny utbildningsledare på plats. Tillsammans har programrådsordförandena och kansliet därefter både arbetat med ärenden som blivit liggande och med planering och utveckling av programmet.

Programrådet, särskilt programrådsordförandena, har under läsåret 2019/2020 (fram till 30 september 2020) också arbetat med:

- remissvar (lokala): Dimensionering, Myndighetskapital, Stödmaterial för VFU, Prioritering av VFU-frågor, Begränsning av antal provtillfällen inom VFU, Verksamhetsplan 2020–2022
- remissvar (nationella): Nya examensmål, Lämplighetsprov
- planering och genomförande av workshop om kurser samt kick-off för ny KPU (oktober 2019 resp. augusti 2020)
- översyn av utbildnings- och studieplaner för ämneslärarprogrammet samt kursplaner för Profession och vetenskap (UK3) och kurser inom ny KPU

- översyn av programinformation på externa webbsidor
- riktlinjer och handläggningsordningar av olika slag

Nyckeltal

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning – 50 % studietakt

Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	40	40	45	45	45
Antal förstahandssökande ¹	64	58	66	73	35
Antal förstahandssökande per plats	1,6	1,45	1,47	1,62	0,77
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ²	38	24	27	27	22

Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ³	21	15	15	17	18
Antal godkända studenter efter sista terminen ⁴	19	14			

¹ Enligt Fokus fram till 2018, enligt UHR fr.o.m. ht 2018. Se länk för jämförelse med andra lärosäten <https://statistik.uhr.se/>

² Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok.

³ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 15 hp, enligt Ladok, per den 30 juni (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

⁴ Antalet godkända studenter efter sista kurs på sista terminen enligt Ladok, per den 30 september. Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning – förhöjd studietakt

Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	40	30	30	30	45
Antal förstahandssökande ⁵	46	109	117	162	209
Antal förstahandssökande per plats	1,15	3,63	3,9	5,4	4,64
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ⁶	25	35	27	34	37

Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ⁷	17	20	15	17	17
Antal godkända studenter efter sista terminen ⁸	12	10	19	16	

Nyckeltal examina (KPU 50% och KPU 150% sammantaget)

Kompletterande pedagogisk utbildning	2016	2017	2018	2019
Antal kvinnor som tagit ut examen	19	20	31	28
Antal män som tagit ut examen	10	7	17	12
Totalt antal som tagit ut examen	29	27	48	40

⁵ Enligt Fokus fram till 2018, enligt UHR fr.o.m. ht 2018. Se länk för jämförelse med andra lärosäten <https://statistik.uhr.se/>

⁶ Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok.

⁷ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 45 hp (46,5 hp fr.o.m. ht 2015), enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

⁸ Antalet godkända studenter efter sista kurs på sista terminen enligt Ladok, per den 30 september. Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under intervallet 1 maj–9 juni.

Nyckeltal för kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade, förhöjd studietakt

Nyckeltal antagning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna våren 2017	Antagna våren 2018	Antagna våren 2019	Antagna våren 2020
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	22	15	15	24
Antal förstahandssökande	41	83	61	49
Antal förstahandssökande per plats	1,86	5,53	4,06	2,04
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ⁹	19	16	16	19

Nyckeltal genomströmning

Kompletterande pedagogisk utbildning	Antagna våren 2017	Antagna våren 2018	Antagna våren 2019
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ¹⁰	15	12	8
Antal godkända studenter efter sista terminen ¹¹	6	7	5

Nyckeltal examina

Kompletterande pedagogisk utbildning	2017	2018	2019
Antal kvinnor som tagit ut examen	0	4	8
Antal män som tagit ut examen	0	3	5
Totalt antal som tagit ut examen	0	7	13

⁹ Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok

¹⁰ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 45 hp, enligt Ladok, per den 30 september (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

¹¹ Antalet godkända studenter efter sista kurs på sista terminen enligt Ladok per den 31 mars. Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

Synpunkter från programrådet på nyckeltal (kommenteras utifrån programmets förutsättningar och struktur)

KPU fördröjd

En genomgång av nyckeltalen för KPU fördröjd visar att det inför hösten 2019 fanns endast 35 förstahandssökande till 45 platser och endast 22 nya studenter registrerades vilket gör att endast hälften av platserna fylls. Här ser rådet ett behov av en uppföljning. Handlar det om att de förstahandssökande inte är behöriga, väljer de en annan utbildning eller bestämmer det sig för att inte studera alls? Eftersom det rör sig om ett förhållandevis litet antalet sökande vore det möjligt med en uppföljning på individnivå.

Genomströmningen de senaste åren har varit mycket låg, där bara drygt hälften av de som antagits till utbildningen lyckas med sina studier. Som exempel kan nämnas hösten 2017 och 2018 där 15 av 27 respektive 17 av 27 blev godkända efter första terminen. Motsvarande siffror för ht 19 är högre, där 18 av 22 är godkända på termin 1, vilket möjligen kan ses som ett gott tecken.

Genomströmningen för de som antagits tidigare terminer visar på att de som klarar första terminen också till stor del slutför utbildningen. Det verkar alltså finnas en korrelation mellan genomströmningen på termin 1 och sista terminen och det innebär i så fall att knappt hälften kan ta examen på stipulerad tid.

KPU förhöjd

Nyckeltalen för KPU förhöjd visar att det är många sökande per plats och att antalet dessa har ökat de senaste åren. Inför hösten 2019 fanns det 4,6 sökande per plats. Det som är problematiskt är att vi trots det stora antalet sökande inte har fyllt platserna vissa år. Inför hösten 2019 fanns det till exempel 209 förstahandssökande till 45 platser (vilket var en utökning från 30 platser året innan) men endast 37 registrerades på utbildningen. Eftersom KPU förhöjd har förhållandevis höga förkunskapskrav kan en av orsakerna vara att en del av de som söker visar sig vara obehöriga.

När det gäller genomströmningen uppvisar KPU förhöjd samma problem som KPU fördröjd. Efter redan en termin är under hälften godkända (17 av 37). Genomströmningen är fortsatt problematisk och något som behöver diskuteras framöver. De problem som studenterna identifierat med att kombinera en VFU på heltid med ett examensarbete har beaktats i utformningen av en ny KPU-utbildning där vi inte längre kommer att erbjuda en utbildning på 150%.

KPU för forskarutbildade (benämnd KPU forsk fortsättningsvis)

Antalet förstahandssökande på KPU för forskarutbildade är lägre än tidigare år. Inför våren 2020 utökades dessutom antalet platser till 24 (istället för 16) men platserna fylldes inte utan endast 19 studenter registrerades på programmet. Även på denna utbildning är förkunskapskravet högt ställt vilket gör att sökande kan vara obehöriga.

Andelen studenter som blir godkända på första terminens studier har minskat kraftigt och uppgick under våren 2019 till endast 8 av de 16 registrerade. Motsvarande siffror för våren 2020 finns inte i skrivande stund. Skälet till den låga genomströmningen är sannolikt, liksom för KPU förhöjd, den höga studietakten. Särskilt problematiskt upplever studenterna att det är att genomföra en VFU-kurs parallellt med examensarbetet vilket då sker under studenternas andra (och sista termin). Resultatet blir att studenterna inte tar ut examen inom stipulerad tid. Rådet ser ett behov av att göra en noggrann uppföljning av vilka kurser som studenterna, som fortfarande är aktiva i någon mening, inte är klara med och vilka behov som finns av omprov på kurserna.

Säkring av examensmål

Synpunkter från programrådet på matrisen

Matriserna för samtliga tre varianter av KPU finns inte tillgängliga på webben utan finns att tillgå på kansliet. Dessa matriser är gjorda tidigare och ser inte ut som ämneslärarprogrammets matriser.

I samband med att den nya versionen av KPU utvecklas kommer en ny matris att utarbetas i samråd med kursansvariga och medverkande institutioner. Eftersom alla kurser inte är utvecklade finns ännu inte lämpligt underlag.

Uppföljning av föregående programanalys

Detta avsnitt består av två delar. Först kommenteras delar ur tidigare års programanalyser som fortfarande är giltiga eftersom förhållandena inte ändrats eller för att arbetet inte är slutfört. Därefter kommenteras de aspekter som var nya i förra årets programanalys.

Kommentarer på delar av programanalyser från tidigare år

Här tas de aspekter fram som är relevanta för den nya KPU 50% resp. 100% samt KPU Forsk.

Behörighetskravet på 90 hp tycks användas vid de flesta lärosäten i landet. Det leder till att en ämneslärarexamen kan omfatta totalt 180 hp och därmed är en examen på grundnivå. Svårigheterna att nå examensordningens krav gäller alltså fortfarande:

Det är svårt att kombinera denna korta utbildning med de allt högre krav som ställs på lärare vad gäller undervisning som vilar på vetenskaplig grund. De som lämnar högskolan med en examen på grundnivå är dåligt rustade att ”visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik” (Examensmål ämneslärarexamen).

Anställningsbarheten för ettämneslärare är också ett problem.

För den som utbildar sig till modersmållärare är det möjligen en bra lösning, men i andra ämnen kan det vara svårt att hitta en anställning som bara omfattar ett ämne. Detta gäller särskilt om det är ett litet skolämne på grund- eller gymnasieskolan. Det finns en överhängande risk att man ”tvingas” undervisa i ett ämne som man inte är behörig i.

Det lägre behörighetskravet leder också till att antalet potentiella sökande är högre än tidigare vilket i sin tur sannolikt leder till en ”ökning av ansökningar om validering av reell kompetens och andra former av tidskrävande individuell bedömning av meriter”. Regeringen fattade i juni 2020 beslut om extra medel för att utarbeta modeller för validering och genomföra fler bedömningar. Eftersom medlen kom så sent kunde de inte användas inför antagningen till ht 2020.

Flera aspekter av VFU inom KPU diskuteras också, t.ex. VFU i egen tjänst/på egen skola, tillgodoräknande av lärarerfarenhet som VFU. De flesta kommenteras utförligare nedan.

Kommentarer på föregående års programanalys

De aspekter som lyftes fram i föregående års programanalys berör tre områden: rekrytering och antagning, utbildningens innehåll samt VFU.

Rekrytering och antagning

I den nya KPU kan endast ämnen inom fem ”kluster” (estetiska ämnen, hem- och konsumentkunskap, naturvetenskapliga ämnen, specialidrott samt språk) vara ingångsämnen. Förutom dessa ämnen kan även idrott och hälsa samt engelska vara andraämnen. För hem- och konsumentkunskap, specialidrott

samt några ämnen i de andra klustren är denna utbildning en av få möjliga vägar till en ämneslärar-examen vid Umeå universitet. KPU-utbildningarna är fortsatt i hög grad riksrekryterande, inte minst i ämnena bild, musik och slöjd.

Inför höstterminen 2020 har en mer offensiv antagningsstrategi använts: många fler än tidigare har erbjudits plats inför urval 1 i början av juli. Hur detta påverkat antal registrerade bör utvärderas. I föregående års förslag på åtgärder och förändringar föreslog rådet en kartläggning (gällande alla lärarutbildningar) som också återfinns i Uppföljnings- och åtgärdsplan för ämneslärarprogrammet och KPU:

Utifrån nyckeltalen vill rådet påpeka att närmare analyser av förhållandet mellan antal sökande–antagna–registrerade är ytterst viktigt. I många fall finns många sökande, men platserna fylls ändå inte. Beror detta på att de inte är behöriga? Ändrar de sina planer? Vad beror bortfallet mellan antagning och registrering på? Är informationen om hur det är att vara student vid Umeå universitet bristfällig?

Arbetet med denna kartläggning påbörjades hösten 2019 men har inte slutförts.

Utbildningens innehåll

I planeringen av kurserna inom den nya KPU har dessa punkter ur föregående års förslag på åtgärder beaktats:

- utnyttja campusträffarna huvudsakligen för seminarier, övningar och diskussioner; föreläsningar kan med fördel läggas ut på lärplattformen
- samplanering av upplägg av de två kurser som löper parallellt så att examination fördelas på ett lämpligt sätt
- tydliggörande av kontaktpersoner: här borde ett ”basdokument” kunna tas fram som beskriver vem studenten ska vända sig till i olika frågor. Detta kan anpassas till de ingående kurserna med uppgift om kursansvarig och andra kontaktpersoner.

Under planeringsmöten under våren 2020 med kursansvariga och medverkande lärare har vi lyft de synpunkter som kommit fram i utvärderingarna gällande mängden träffar samt innehåll och upplägg av träffarna. En gemensam terminsplanering där det framgår när olika moduler är förlagda samt när träffarna sker har tagits fram. För kurserna inom den nya KPU-utbildningen planerades två träffar förlagda till en eftermiddag och en förmiddag (lunch–lunch). På grund av pandemin genomförs dock kurserna under hösten 2020 helt via nätet. Programrådsordförandena och aktuell kanslipersonal har också utarbetat ett dokument som beskriver ansvarsfördelningen mellan olika parter som sedan förankrats med medverkande institutioner/lärare.

Dessa punkter är inte slutförda:

- studentinflytande: här bör utmaningarna som hör samman med distansutbildning särskilt beaktas
- en matris ska tas fram för den nya KPU-utbildningen. På något sätt bör de sex perspektiv som ska genomsyra all utbildning synliggöras där.

Innehållsliga och strukturella frågor kopplade till KPU för forskarutbildade har varit vilande under en stor del av året, men har fått förnyad aktualitet efter att regeringen presenterade budgetförslaget för 2021. Rådet och medverkande institutioner menar att de kurser som nu utvecklats för den nya KPU bör användas även i denna variant. En fördel med detta är att det kvalitetsarbete som genomförs kan koncentreras till färre kurser. Det ökar också antalet möjliga provtillfällen för den som av olika anledningar inte kan slutföra utbildningen enligt plan. För de forskarutbildade bör dock examensarbetet ersättas med t.ex. ett ämnesdidaktiskt utvecklingsarbete.

VFU

I samråd med företrädare för medverkande institutioner har en handläggningsordning för ämnen inom KPU 50 % resp. 100 % utarbetats inför ht 2020. Där anges att två besök genomförs under varje VFU-kurs – ett fysiskt och ett digitalt. Arbetet med ta fram ett dokument som beskriver riktlinjer för

VFU (placering, handledning m.m.) är nästan slutfört. De som bor utanför Umeå universitets avtalsområde för VFU får utifrån dessa riktlinjer själva leta upp en lämplig placering. Den första VFU-kursen genomförs vt 2021.

Denna stora fråga – som berör alla lärarutbildningar – har inte slutförts men är fortsatt viktig:

- tillgodoräknande av reell kompetens som VFU; detta belyses av den nya arbetsgrupp som ska utarbeta förslag på hanteringsordning och riktlinjer för bedömning

Anslagna medel för kvalitetsarbetet samt åtgärdsplan

Anslagna medel

Programrådet äskade (och beviljades) medel för en rad aktiviteter riktade till studerande (informationsmöten, möten i samband med utvärderingar). Medlen skulle användas till att bjuda studenterna på någon form av enkel förtäring. Rådet äskade också medel för aktiviteter riktade till lärarutbildare där vi bland annat angav träffar med kontaktpersoner, workshop kring VFU och en kick-off inför starten på den nya KPU-utbildningen. Även här skulle medel användas till att bjuda deltagarna på någon form av enkel förtäring. Utöver dessa äskade rådet också medel för ett heldagsmöte med rådet och i äskandet nämndes också kompetensutvecklingsinsatser knutna till SKUA (Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt). Det sistnämnda är något som rådet inte äskat medel för men som vi föreslagit att Lärarhögskolan ska avsätta medel för på generell nivå då det berör fler program.

På grund av pandemin har den största delen av de aktiviteter som innehåller träffar med många studenter eller många lärarutbildare ställts in. I några fall har fysiska träffar ersatts med digitala träffar. Det gäller för t.ex. programutvärderingar i maj-juni och kick-off inför starten av ny KPU. Workshop om VFU har omvandlats till ett digitalt seminarium i början av december 2020.

Åtgärdsplan (reviderad av styrelsen 200611)

I åtgärdsplanen finns följande: förbättra nyckeltalen avseende examina, utarbeta examensmålsmatriser för den nya KPU-utbildningen, utarbeta beskrivning av ansvarsfördelning gällande administration, studentkontakter och annat i de kurser där flera institutioner medverkar, utarbeta krav på VFU-placering och handledare samt regler och rutiner för validering och tillgodoräknande av lärarerfarenhet. Utfallet beskrivs ovan.

Underlag för programanalys

Mittutvärdering

Eftersom programmet är kort genomförs inga mittutvärderingar.

Programutvärdering

KPU fördröjd

Programutvärderingen genomfördes i slutet av maj 2020 under programmets sista kurs där 21 studenter var registrerade. Utvärderingen genomfördes digitalt och 8 studenter valde att svara på enkäten. De flesta har ett estetiskt ämne som förstaämne.

En övervägande del anger att de teman som UVK enligt förordningen ska innehålla har behandlats i tillräcklig omfattning för kommande yrkesutövning. Områden som man önskar större fokus på är sociala relationer, konflikthantering och ledarskap. Man anser också att det ägnats för lite tid åt specialpedagogik, särskilt praktiskt inriktad sådan.

Av de svarande anger 75 % att de i hög grad/mycket hög grad fått möjlighet att förvärva det som krävs för VFU, men endast 25 % anger att de i hög grad/mycket hög grad anser att det är progression inom

VFU. Man tycker att fördelningen 15+15 hp samt positionerna är bra, men kommentarer finns om att man önskar att VFU skulle anpassas bättre till individen eftersom man redan arbetar som lärare i skolan. Kommentarer finns också kring kraven på handledarna.

När det gäller studietakten anser 75 % att den i hög grad/mycket hög grad varit tillfredsställande. Relativt många (63%) anser att balansen mellan undervisningsformer inte har varit tillfredsställande. Endast 38 % anser att de fysiska träffarna i hög grad/mycket hög grad varit tillfredsställande. När det gäller det fysiska träffarna anser man att en del av det som ges under dessa, t.ex. vissa föreläsningar, borde kunna ske över nätet. Synpunkter framkommer också om att reducera antalet träffar då resorna är dyra.

Flera av de generiska förmågorna anser man i hög grad eller mycket hög grad har utvecklats under utbildningen (50–60 %) men muntlig förmåga har betydligt lägre siffror där endast 13 % anger betyget hög grad/mkt hög grad.

Studenterna anser att det är för lite fokus på metodik och didaktik. Ämnesdidaktiken uppfattas som relevant (75 % anger i hög grad/mkt hög grad) och en övervägande del anser att den är tillräckligt omfattande men synpunkter finns också att ämnesdidaktiken i huvudsak erbjudits under praktiken och via den litteratur som man haft. Synpunkter framkommer också om att det mer handlar om mer generell didaktik än ämnesdidaktik.

När det gäller VFU anser man att ansvariga vid universitetet bör ta kontakt med de som ska vara handledare för att informera om kursen och för att reda ut eventuella frågor. Till sist lyfter man också fram brister i engagemanget hos medverkande institutioner och de olika uppfattningar som finns om utbildningen. Här efterlyses riktlinjer för medverkan på kurser.

KPU förhöjd

Programutvärderingen genomfördes i början av juni 2020 i samband med träff över Zoom. Utvärderingen genomfördes digitalt och 20 av 35 registrerade studenter valde att svara på enkäten. Bland studenterna finns en större spridning av ämnen än inom t.ex. KPU fördröjd. Här finns även ämnen som Företagsekonomi och Juridik.

En stor andel av studenterna anser att de flesta teman inom UVK har behandlats i tillräcklig omfattning (75 %). Synpunkter framkommer dock om att specialpedagogiken behandlats styvmoderligt och att man önskar mer om bedömning och betygssättning.

Studenterna menar att de flesta av kurserna varit bra men att kursen *Den professionella läraren 2* till stor del varit en repetition av den första kursen *Den professionella läraren 1*. Man lyfter också problemen med att en av kurserna, den om bedömning, blev mycket kortare än övriga kurser på varen.

Synpunkter framkommer om att undervisningen varit mer inriktad mot teoretiska ämnen och att det varit dåligt anpassat till praktiskt-estetiska ämnen. Mer än hälften upplever relevansen och omfattningen av ämnesdidaktik som tillfredsställande. Man önskar dock fler inslag av praktiska moment. Specifik kritik framkommer från de som har estetiska ämnen om att läraren dubbelbokat sig vid båda träffarna och att undervisningen därför halverades vilket ledde till att man fick minimalt med ämnesdidaktik. Litteraturen i slöjd/bild upplevs också som gammal (90-talet).

Synpunkter framkommer om träffarna. Man anser å ena sidan att det ger så mycket att ses men nämner samtidigt att en del av innehållet i träffarna hade kunnat ske över nätet.

När det gäller de generiska förmågor anser man att man fått med sig det mesta från tidigare studier, innan KPU. Möjligheten att öva den muntliga förmågan lyftes fram som viktig.

En stor andel studenter (75 %) anser att man i hög grad/mkt hög grad har fått sådana kunskaper och färdigheter som krävs för att genomföra VFU. Många (70 %) anser också att det i hög grad/mkt hög grad varit progression i VFU.

När det gäller VFU ser man dock behov av riktlinjer kring vilka som får vara handledare. Man tycker att det är bra med en lång VFU mot slutet så att man hinner genomföra hela moment från start till slut. Ett alternativ som nämns är en kort och två halvlånga. Ett annat förslag som framkommer är att dela upp den längre VFU-perioden så att man har ämnesdidaktik mellan dessa. En synpunkt framkom också om att inte bara göra en avstämning med kursansvarig lärare utan att också lägga in en träff med kurskamrater mitt under VFU för att utbyta erfarenheter. Ett problem som lyftes är också att man under våren inte fick några fysiska besök och man ser inte att man fått möjlighet att visa alla förmågor. När det gäller parallellläggningen av de två avslutande kurserna, VFU och examensarbetet, ser man fördelen att man kan samla in data under VFU men samtidigt så är det svårt att hinna med allt på samma gång och man väljer då att fokusera på VFU-kursen. Den höga studietakten anses vara problematiskt under just denna termin vilket bl.a ses i följande citat: "Ett bra sätt att bränna ut folk innan de ens blir yrkesverksamma".

När det gäller studentinflytande har vissa inte sett något behov av att idka inflytande medan andra lyfter specifika exempel då de framfört synpunkter men inte bemötts på det sätt man önskat.

KPU för forskarutbildade

Programutvärderingen genomfördes i januari 2020 i samband med en avslutande fysisk träff. Utvärderingen genomfördes digitalt och 7 av 13 registrerade studenter valde att svara på enkäten.

Studenterna på denna utbildning erhåller ett utbildningsbidrag om 25 000 kr/månad under ett år. Samtliga studenter har något av de prioriterade ämnena biologi, fysik, kemi, matematik och teknik.

Flertalet studenter (57 %) anser att flera av de teman som nämns i examensordningen inte har behandlats tillräckligt. Områden som bör få mer utrymme är bedömning och betygssättning, didaktik och metodik samt specialpedagogik. Studenterna önskar fler praktiska övningar/konkreta verktyg, t.ex. knutet till bedömning. Man saknar också verktyg vad gäller specialpedagogiska frågor. När det gäller ämnesdidaktiken anser man att den är relevant men att man önskar sig en större omfattning. Endast 14% anger här i hög grad/mkt hög grad. Önskemål finns också om mer praktiskt inriktad ämnesdidaktik.

När det gäller VFU anser många (86 %) att man i hög grad/mkt hög grad fått de kunskaper och färdigheter som krävs för VFU och att det funnits en progression mellan kurserna. Man anser dock att den första perioden är för kort och föreslår en omfördelning till något mer lika delar. Det är dock bra om en längre VFU inte ligger för tidigt, så att man fått med sig en del från de andra kurserna.

I enkäten anger endast 29 % att studietakten i hög grad varit tillfredsställande. Studenterna upplever att det är stressigt att studera med så hög studietakt men är samtidigt tacksam över att det går att göra detta på 1 år. Under våren upplevdes det som särskilt högt tempo under kurs 5, bedömningskursen, där det var så pass många examinationer.

Det upplevs som mycket negativt att genomföra VFU på heltid parallellt med ett examensarbete och kommentarer finns om att 60 h/vecka inte är möjligt, särskilt inte när man är "mitt i livet med egna barn". Studenterna ifrågasätter också behovet av ett examensarbete på utbildningen. Ett förslag som nämns är att stryka examensarbetet och istället lägga in mer ämnesdidaktik och metodik.

De flesta (86 %) anser att det varit balans mellan examinationformerna och 71% anser detsamma om undervisningsformerna. Knappt hälften (43 %) anser att de fysiska träffarna varit tillfredsställande. Synpunkter framkommer också om att det är för många fysiska träffar och att vissa borde ha kunnat genomföras på distans.

När det gäller de generiska förmågorna anser många att dessa redan utvecklats under tidigare utbildning, särskilt den skriftliga förmågan. Man anser dock att man utvecklats i att skriva texter av samhällsvetenskaplig karaktär.

De flesta (86 %) anser att man i låg grad kunnat påverka utbildningen. Man anser dock att utbildningen erbjudit många bra och engagerade lärare.

Internationalisering

Att utbildningen vid Umeå universitet ger studenterna internationella perspektiv innebär att det finns en interkulturell och global dimension i syfte, innehåll och genomförande av utbildningen. Studenterna har där det är genomförbart möjlighet att vara delaktiga i internationella utbyten. Inom lärarkollegiet finns internationella nätverk som kommer utbildningen tillgodo. Doktorander är inkluderade i dessa nätverk, skapar egna nätverk och deltar i andra internationella sammanhang.

Många studenter som söker till och studerar på KPU förhöjd och KPU forsk kommer med studier från andra länder vilket gör att internationalisering i betydelsen perspektiv lätt kan integreras i utbildningen. När de börjar arbeta som lärare kommer de att ge internationella perspektiv i skolan. I och med att KPU är en kort utbildning som kräver att flera års universitetsstudier redan är avklarade innan man börjar KPU bör internationalisering (och även samverkan och jämställdhet) även ha funnits med under studenternas tidigare ämnesstudier. Kurslitteraturen under utbildningen är både nationell och internationell.

I grupper med en stor andel studerande som har gått i skolan och kanske även studerat i ett annat land är utmaningen ofta att ge dem en utbildning som förbereder dem för verksamhet i den svenska skolan. Detta gäller både språk och kultur, t.ex. förhållandet mellan lärare och elever. I all kommunikation med studenterna har därför betonats att alla uppgifter, såväl muntliga som skriftliga, ska genomföras på svenska.

Samverkan

Att utbildning vid Umeå universitet är samverkanssäkrad innebär att, där det är lämpligt för utbildningens mål och innehåll, samverkan med externa parter sker för att stödja utbildningens utveckling och studenternas lärande samt för att stödja studenternas övergång till arbetslivet. Inom lärarkollegiet finns kunskap om vilka krav som kommer att ställas på studenterna i deras framtida arbetsliv. Forskarutbildningens genomförande ger doktoranderna insikt i vetenskapens roll i samhället samt förutsättningar att efter avslutad utbildning kunna tillgängliggöra forskning och bidra till samhällets utveckling.

Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) är den viktigaste delen där studenterna ges möjlighet att samverka med samhället. KPU forsk samt KPU förhöjd genomför en kort VFU under första terminen omfattande 1,5 hp och har under andra terminen en längre period omfattande 28,5 hp. KPU fördröjd genomför sin VFU i två omgångar om vardera 15 hp. Detta gäller också för den nya KPU.

Examensarbetet knyts också ofta till professionen på ett uppenbart sätt.

Jämställdhet

Genom jämställdhetsintegrering av utbildningens innehåll och genomförande utvecklar studenterna sin handlingsförmåga att motverka ojämställdhet i samhället. Studenterna får under sin utbildning kunskap om hur makt och kön konstrueras inom det kunskapsområde som utbildningen avser. Inom lärarkollegiet finns kunskap och förmåga att reflektera om sitt ämne ur ett jämställdhetsperspektiv.

I den nya kursen *Undervisning och lärande* (6KPO00) ingår jämställdhet och andra värdegrundsfrågor: "Centrala värdegrundsfrågor, exempelvis inkludering på individ-, grupp- och organisationsnivå problematiseras och analyseras med hjälp av aktuella pedagogiska och specialpedagogiska teorier."

Inom KPU fördröjd syns begreppet jämställdhet inte lika tydligt men kan inläsas i kurser som *Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering* (6PE302).

Jämställdhet som ett av de sex perspektiven bör diskuteras vidare med dem som utvecklar och genomför kurserna inom KPU. Diskussionerna kan omfatta såväl organisation som innehåll. Andelen kvinnor och män både bland studerande och lärare kan utgöra en av ingångarna.

Samlad programanalys

Programanalys utifrån genomförda utvärderingar, internationalisering, samverkan och jämställdhet

Kort sammanfattning av genomförda utvärderingar

Programutvärderingarna är genomförda på de tre varianter av kompletterande pedagogisk utbildning där vi redan antagit studenter. Programanalysen berör dock även utvecklingen av den nya KPU-utbildningen. Svarefrekvensen för de tre programutvärderingarna är ungefär 50%. Samtliga genomfördes digitalt men för KPU forsk så hade vi en fysisk lunchträff i anslutning till att utvärderingen skulle genomföras. På grund av pandemin genomfördes de avslutande träffarna för övriga två KPU-utbildningar över Zoom. Under dessa träffar (fysiska eller digitala) har vi berättat om programrådets arbete, vad som framkommit i tidigare utvärderingar och vilka utvecklingsområden som rådet identifierat. Vår förhoppning är att träffarna ska öka studenternas vilja att delta i de programutvärderingar vi genomför. Från programutvärderingarna har följande teman identifierats:

Ämnesdidaktik inklusive metodik

Studenterna på samtliga program önskar att ämnesdidaktiken ges större utrymme och de efterlyser ett större fokus på metodik med fler praktiska övningar och konkreta verktyg.

Utbildningsvetenskaplig kärna

KPU 150 % och KPU forsk efterlyser mer om bedömning och betygssättning. KPU 50 % efterlyser större fokus på sociala relationer, konflikthantering och ledarskap. Samtliga tre program efterlyser större fokus på specialpedagogik och då praktiskt inriktad sådan.

Verksamhetsförlagd utbildning

Två av programmen lyfter problemet med handledarna och önskar att det finns riktlinjer för vilka som får utses. Man efterlyser också tydlig information från universitet till handledarna.

Studenter på KPU 150 % och KPU forsk anser att den korta VFU-kursen är för kort och man lyfter problemet med att den långa VFU-kursen som är på heltid ska genomföras parallellt med ett examensarbete. Dessutom ifrågasätter studenter som går KPU forsk behovet av ett examensarbete inom den utbildning de går.

Fysiska träffar

Värdet med träffar lyfts men på samtliga tre KPU-varianter framför studenterna även kritik mot antalet träffar och man menar att en del av det som nu sker på träffen kan genomföras över nätet. På KPU 150 % efterlyser man en träff med kursdeltagarna under VFU för att utbyta erfarenheter.

Internationalisering, Samverkan och Jämställdhet

Samtliga aspekter som ingår i universitetets kvalitetssystem, inte bara de tre som nu omnämns, behöver lyftas i diskussionerna med kursansvariga och medverkande institutioner.

Förslag på åtgärder och förändringar

Detta avsnitt består av två delar. Först beskriver vi under rubriken *Vad återstår att göra?* sådant som var planerat att genomföras under år 2020 men som vi varit tvungna att skjuta upp på grund av pandemin. Dessa aktiviteter är fortfarande angelägna. I avsnittet *Nya saker att ta tag i* diskuteras utvidgningar av några punkter och några helt nya åtgärder som vore angelägna. Båda avsnitten behandlar samma områden: rekrytering och dimensionering, kvalitetsarbetet och likvärdighet. Under nya åtgärder återfinns även en fjärde kategori: Generella frågor.

Vad återstår att göra?

Nedan listas åtgärder som kvarstår sedan förra programanalysen i kortfattad punktform. För mer information se avsnittet Uppföljning av föregående programanalys (sid 10 och framåt i detta dokument) alternativt förra årets programanalys.

Rekrytering och dimensionering

- kartlägg vilka kurser som är i behov av nya provtillfällen för att, om möjligt, öka antalet studenter som tar ut en ämneslärarexamen via någon av våra KPU-varianter
- utred om examensarbetet kan ersättas av ett utvecklingsarbete inom KPU forsk

Kvalitetsarbetet

- skapa en examensmålsmatris för ny KPU

Likvärdighet

- utarbeta riktlinjer för VFU-placering och VFU-handledare
- utarbeta riktlinjer för tillgodoräknande av yrkeserfarenhet som VFU
- se över den matris som används för granskning av meriter i ämnen (inför antagning till KPU, granskning av eventuellt andraämne, utökad behörighet)

Nya saker att ta tag i

Nedan anges nya åtgärder som rådet identifierat, listade under respektive tema.

Rekrytering och dimensionering

- utred vilka ämnen vi ska anta till, vilka ämnen som ska vara prioriterade och hur platserna ska fördelas procentuellt
- utred hur behörighetskravet i ämnet (90 hp respektive 120 hp) ska uttryckas för att vi ska kunna säkerställa examensmålet gällande ämneskunskaper för en ämneslärarexamen.
- utred om examensarbetet ska utgöra ett förkunskapskrav till programmet eller om det ska ligga inom utbildningen
- utveckla informationen på webben (För dig som är student, För presumtiva studenter, För dig som är antagen)

Kvalitetsarbete

- utveckla nya mallar för mitt- och programutvärderingar (nytt enkätsystem, eventuellt behov av nya frågor)
- fortsätt skapa delaktighet genom att ordna träffar för lärarna inom KPU
- utarbeta en matris för övergång mellan utbildningar, nya och gamla KPU och mellan ÄLP och KPU

Likvärdighet

- utveckla en modell för internfakturering av ämnesdidaktik och medverkan i VFU
- utarbeta gemensamma riktlinjer för bedömning av VFU
- ämnesdidaktik inom ämnesstudier och förhållandet till det som ingår i programmet

Generella frågor (som berör flera program)

- kartlägg hur teman så som sociala relationer, konflikthantering, ledarskap behandlas inom lärarutbildningarna
- utred vilka konsekvenser den nya kursplanehantering på LH får för framtiden (ny modell föreslagen, rådets roll)

Avslutande kommentar om programrådet och dess arbete

Ämneslärarprogrammet är ett komplext program med många medverkande institutioner från tre fakulteter. Skillnaden mellan antalet studenter i de olika ämnena är stor och antalet kurser med ett ämnesfokus (ämnesstudier, VFU och examensarbeten) kopplade till olika institutioner och fakulteter

varierar. Flera institutioner medverkar också i kurserna inom det utbildningsvetenskapliga blocket. Var och en av de tre fakulteterna har utsett två lärarrepresentanter varför sammansättningen inte nödvändigtvis återspeglar programmets innehåll och struktur. I ett tilläggsbeslut utsåg styrelsen ytterligare en lärarrepresentant med god kunskap om KPU och UVK inom ämneslärarprogrammet.

Tiden för lärarrepresentanternas medverkan i programrådet bekostas av den institution där läraren är anställd. I allmänhet räcker denna tid bara till att delta i programrådsmöten och att förbereda sig till dessa. Möjligheterna att ta aktiv del i kvalitetsarbetet är således ytterst begränsad varför det arbetet huvudsakligen utförs av programrådsordförandena som utarbetar förslag som programrådet får ta ställning till. Det vore önskvärt – och kanske rimligt – att tiden för lärarrepresentanternas medverkan i råden bekostades av Lärarhögskolan så att lärarrepresentanterna kan bidra i kvalitetsutvecklande åtgärder på ett mer aktivt sätt.

För ett programråd med ansvar för två komplexa program av vilket det ena, KPU, finns i flera varianter och en ny utvecklas är den tid som programrådsordförandena får (15 % vardera) också knappt tilltagen. Att detta utökas till 25 % vardera i budget för år 2021 motsvarar bättre den tid som läggs på arbetet.